

کلیه شرکتهای آب منطقه‌ای، سازمان آب و برق خوزستان و آب استان زنجان

موضوع: ابلاغ دستورالعمل اجرایی تخصیص آب

در اجرای قانون توزیع عادلانه آب و آئین‌نامه‌های اجرایی آن و به منظور نظام‌مند نمودن مراحل برنامه‌ریزی و تخصیص بهینه منابع آبی کشور و در راستای حفظ و ایجاد تعادل منطقی و پایدار بین عرضه و تقاضای آب و برقراری فرایند اصولی و مناسب در رسیدگی و پاسخگویی به تقاضاهای جدید آب با اولویت‌گذاری در نوع مصارف و بهره‌گیری از ظرفیت‌های توسعه منابع آب و انتقال آب بین حوزه‌ای با رعایت ملاحظات اجتماعی و زیست محیطی و عنایت به جنبه‌های توأمان کمی و کیفی منابع آب و در چارچوب سیاستهای مصوب وزارت نیرو، دستورالعمل اجرایی تخصیص آب تصویب و ابلاغ می‌گردد. امید است با اجرای دقیق و کامل این دستورالعمل سازوکارهای مناسب برای استقرار نظام حسابداری ملی آب در کشور فراهم گردد.

از این تاریخ، نامه شماره ۷۰۲۴/۱۲۱ مورخ ۷۸/۴/۱۵ و ضمیمه آن و همچنین شیوه نامه منضم به نامه شماره ۵۸۲۶/۱۲۱ مورخ ۷۹/۴/۱ ملغی می‌گردد.

کلیه مدیران ذیربط ستادی و مدیران عامل شرکتهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با دقت تمام و بهره‌گیری از کلیه امکانات، شرایط اجرای مطلوب این دستورالعمل را فراهم نمایند.

حبیب... بیطرف

وزیر نیرو

رونوشت:

- معاون امور آب به انضمام یک نسخه از دستورالعمل جهت اطلاع و اقدام.
- معاون امور برنامه ریزی و نظارت به انضمام یک نسخه از دستورالعمل جهت اطلاع و اقدام لازم.
- معاون امور آب و فاضلاب به انضمام یک نسخه از دستورالعمل جهت اطلاع و اقدام لازم.
- معاون امور حقوقی، مجلس و پشتیبانی به انضمام یک نسخه از دستورالعمل جهت اطلاع و اقدام لازم.
- دفتر وزارتی و بازرسی.

سازمان مدیریت منابع آب ایران

دفترخانه مرکزی

شماره: ۱۰۳۴۶

تاریخ: ۷۲/۳/۱۲

”دستورالعمل اجرایی تخصیص آب“

فصل اول: تعاریف و مفاهیم

ماده 1- مستندات قانونی:

این دستورالعمل با عنایت به ماده 21 و بند ”ز“ ماده 29 قانون توزیع عادلانه آب و همچنین ماده یک قانون تأسیس وزارت نیرو و در اجرای سیاست‌ها و راهبردهای مصوب برنامه سوم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشور ابلاغ می‌گردد.

ماده 2- هدف:

نظام‌مند نمودن فرآیند تخصیص آب در جهت اجرای قانون توزیع عادلانه آب و کمک به ایجاد تعادل منطقی و پایدار بین عرضه و تقاضای آب و نیل به مدیریت بهم پیوسته منابع آب در کشور از طریق تدوین سیاست‌های مناسب، بهبود نظام تصمیم‌گیری و نظارت و بالاخره ایجاد سامانه حسابداری ملی آب می‌باشد.

ماده 3 - محدوده اجرا:

کلیه حوزه های آبریز و همچنین آبهای ورودی به کشور

ماده 4- تعاریف:

واژگان و عبارت های به کار رفته در این دستورالعمل، مفاهیم و معنی های زیر را دارند:

1-4- شرکت

منظور از شرکت در این دستورالعمل، شرکتهای آب منطقه ای و یا واحدهای مشابهی هستند که بعداً ایجاد و سازماندهی خواهند شد.

2-4- تخصیص آب

عبارت از میزان آبی است که در هر یک از محدوده‌های مطالعاتی و حوزه‌های آبریز و همچنین آبهای ورودی به کشور از منابع عمومی آب با توجه به توانایی‌ها و امکانات منابع آب هر یک از آنها و بالحاظ حقوق مصرف کنندگان قبلی، برای مصارف مختلف بوسیله وزارت نیرو مشخص و به شرکتهای ابلاغ می‌گردد تا پروانه های بهره برداری برای متقاضیان مصارف مختلف در سقف آن صادر گردد.

3-4 - تخصیص دهنده

عبارت از وزارت نیرو است که از طریق معاونت امور آب یا سازمان مدیریت منابع آب ایران که منبعا در این دستورالعمل اختصاراً سازمان نامیده می شود، اقدام می نماید.

4-4 - بانک اطلاعاتی شرکت

عبارت از بانک اطلاعاتی ویژه تخصیص آب است که برای نگهداری سوابق و مستندات مربوط به تخصیص های منابع آب و پروانه های صادره در شرکت تشکیل می شود.

4-5 - بانک اطلاعاتی سازمان

عبارت از بانک اطلاعاتی ویژه تخصیص آب کشور واقع در سازمان می باشد که از طریق شبکه رایانه ای برای نگهداری سوابق و مستندات مربوط به تخصیص های منابع آب و مشخصات پروانه های صادره در کل کشور ایجاد می شود.

4-6 - کمیسیون

عبارت از کمیسیون تخصیص آب در امور آب وزارت نیرو سازمان مدیریت منابع آب ایران است.

4-7 - کمیته مدیریت منابع آب شرکت

کمیته ای است که در شرکت و با عنوان مذکور به منظور هماهنگی در اجرای سیاستها و برنامه های عملیاتی مربوط به این دستورالعمل تشکیل می گردد.

4-8 - کمیسیون های رسیدگی به صدور پروانه ها

عبارت از کمیسیون های رسیدگی به صدور پروانه ها در شرکت ها است که مطابق قانون توزیع عادلانه آب و یا آیین نامه های اجرایی ذیربط تشکیل شده اند.

4-9 - مجوز تخصیص آب

عبارت از مجوزی است که با تصویب کمیسیون از طریق سازمان به شرکت داده می شود تا پروانه های بهره برداری برای متقاضیان مصارف مختلف حداکثر در همان سقف صادر گردد.

4-10 - پروانه بهره برداری

عبارت از سند استفاده از آب است که شرکت براساس چارچوب مشخص شده در مجوز تخصیص آب و مقررات لازم الاجرای موجود به عنوان متقاضی برای مدت معینی صادر می کند.

ماده 5 - تخصیص آب برای مصارف زیر می باشد :

- شرب و بهداشت
- صنعت
- حفاظت محیط زیست و فضای سبز

- دام پروری
- آبی پروری
- کشاورزی
- برق آبی
- خدمات
- سایر

ماده 6- منابع تخصیص آب شامل کلیه آبهای عمومی مطابق ماده 1 قانون توزیع عادلانه آب می باشد.

فصل دوم: ساختار تخصیص آب و وظایف آن

ماده 7- به منظور نهادینه ساختن فرآیند بررسی امکانات و توانایی های منابع آب در امر تخصیص آب و با توجه به پیچیدگی های مربوط به بررسی های گوناگون، اقدامات زیر صورت خواهد گرفت:

- تشکیل کمیسیون تخصیص آب در سازمان
- تشکیل کمیته های مدیریت منابع آب در شرکتها

ماده 8- وظایف و ترکیب اعضای کمیسیون به شرح زیر است:

8-1- وظایف

- تعیین راهبردهای ملی تخصیص آب در چارچوب سیاستهای مصوب و برنامه های آمایش سرزمین
- تعیین میزان آب قابل تخصیص از منابع آب سطحی و زیرزمینی (آبرفتی و آهکی) به نیازها و مصارف گوناگون در حوزه های آبریز و محدوده های مطالعاتی مختلف کشور براساس اولویت و با توجه به محدودیت های کیفی و امکان جابجایی تخصیص از یک مصرف به مصارف دیگر و گزارشات و مستندات ارائه شده از طرف دبیرخانه و شرکتها
- اتخاذ تصمیم در خصوص منابع آب قابل تنظیم توسط سدها و طرحهای توسعه منابع آب و تعیین میزان آب قابل تخصیص به هر یک از مصارف مختلف
- اتخاذ تصمیم درباره نقل و انتقالات بین حوزه ای آب
- بررسی و اعلام نظر درباره درخواستهای ارجاع شده از شرکت ها
- اتخاذ تصمیم درباره چگونگی جمع آوری آمار و اطلاعات، ایجاد بانک اطلاعاتی سازمان و استقرار بانکهای اطلاعاتی شرکت ها
- بررسی و تصویب گزارش ملی منابع و مصارف آب
- بازنگری تخصیص های داده شده به منظور تایید یا اصلاح آنها براساس گزارشات و مستندات ارزیابی
- اتخاذ تصمیم در مورد تجدیدنظر در تخصیص های شرایط خشکسالی و جیره بندی آب با توجه به بند «ز» ماده 29 قانون توزیع عادلانه آب
- اتخاذ تصمیم درخصوص نحوه مدیریت پسابهای شهری و صنعتی و آبهای برگشتی کشاورزی

8-2- ترکیب اعضای کمیسیون که ریاست آن به عهده معاون امور آب/ مدیر عامل سازمان می باشد به شرح زیر است :

- معاون برنامه ریزی سازمان (نایب رئیس)
- معاون حفاظت و بهره برداری سازمان
- معاون پژوهشها و مطالعات پایه منابع آب
- یک نفر از کارشناسان خبره منابع آب به انتخاب رئیس کمیسیون
- مدیرکل دفتر طرح و برنامه سازمان

تبصره: از مدیر عامل شرکت ذیربط (یا نماینده تام الاختیار ایشان) عند اللزوم برای شرکت در کمیسیون دعوت به عمل می آید .

8-3- دبیرخانه کمیسیون

دبیرخانه کمیسیون در دفتر طرح و برنامه سازمان مستقر و مدیرکل این دفتر دبیر کمیسیون می باشد.

8-4- وظایف دبیرخانه کمیسیون به شرح زیر است :

- تنظیم برنامه کاری کمیسیون، ایجاد هماهنگی و برقراری ارتباط بین کمیسیون و کمیته شرکتها، تنظیم، نگهداری و پیگیری تصمیمات کمیسیون
- تهیه و تنظیم مجوزهای مصوب تخصیص آب برای ابلاغ به شرکتها
- تهیه گزارشات و مستندات مورد نیاز
- طراحی و ایجاد بانک اطلاعاتی تخصیص آب و همچنین منابع و مصارف
- اخذ نظرات از کمیته شرکتها درباره میزان آب قابل تخصیص از منابع آب سطحی و زیرزمینی به نیازها در حوزه های آبریز و محدوده های مطالعاتی مختلف کشور (از جمله نیازهای مشمول ماده 12 آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب) براساس اولویت و با توجه به محدودیت های کیفی

تبصره :

در اجرای وظایف فوق از سازوکارها و کمیته های کاری موجود و عند اللزوم ظرفیت سازی های جدید (درون و برون سازمان) استفاده خواهد شد.

ماده 9- وظایف و ترکیب اعضای کمیته شرکت ها به شرح زیر است :

9-1- وظایف

- عملیاتی نمودن راهبردهای دریافت شده از سوی کمیسیون
- پیشنهاد میزان آب قابل تخصیص از منابع آب سطحی و زیرزمینی به مصارف گوناگون در حوزه های آبریز و محدوده های مطالعاتی مرتبط با حوزه عمل شرکت در چارچوب دستورالعمل های ذیربط به کمیسیون سازمان
- بررسی و اتخاذ تصمیم درباره درخواست های ارجاع شده به شرکت در چارچوب سقف های تخصیص برای اقدام توسط کمیته های صدور پروانه
- نظارت بر جمع آوری آمار و اطلاعات و ایجاد بانک اطلاعاتی شرکت
- بررسی و تصویب گزارش منابع و مصارف آب در محدوده عمل شرکت
- کنترل و نظارت بر چگونگی استفاده از منابع آب تخصیص یافته و تهیه گزارشات لازم در این خصوص برای ارسال به کمیسیون

9-2- ترکیب اعضای کمیته مدیریت منابع آب شرکت به شرح زیر است :

- مدیر عامل شرکت (رئیس کمیته)
- معاون مطالعات پایه منابع آب
- معاون بهره برداری و امور مشترکین
- معاون یا مدیر برنامه ریزی و بهبود مدیریت
- یک نفر کارشناس خبره آشنا و مسلط به مسایل مدیریت منابع آب در منطقه به انتخاب رئیس کمیته

9-3- دبیرخانه کمیته شرکت در معاونت یا مدیریت برنامه ریزی و بهبود مدیریت مستقر و مدیر برنامه ریزی و بهبود مدیریت شرکت، دبیر آن خواهد بود.

9-4- وظایف دبیرخانه کمیته شرکت به شرح زیر است :

- ایجاد هماهنگی و برقراری ارتباط با کمیسیون سازمان و کمیسیون های رسیدگی به صدور پروانه ها
- تنظیم و نگهداری صورت جلسه ها و تصمیمات گرفته شده در کمیته شرکت
- تنظیم برنامه کاری و تشکیل جلسه های کمیته شرکت
- پیگیری تصمیمات کمیته و تهیه گزارشات و مستندات مورد نیاز

ماده 10- احکام انتصاب اعضای کمیسیون و همچنین اعضای کمیته‌های شرکت‌ها توسط معاون امور آب / مدیر عامل سازمان مدیریت منابع آب ایران خواهد بود.

ماده 11- بانک‌های اطلاعاتی

به منظور فراهم نمودن شرایط برنامه ریزی بلند مدت و امکان بررسی و حفظ سوابق و مشخصات منابع آب تخصیص یافته، « بانک اطلاعات تخصیص آب » در سازمان و شرکت‌ها تشکیل می‌گردد.

11-1- بانک‌های اطلاعات تخصیص آب در دو سطح سازمان و شرکت استقرار می‌یابند و به وسیله شبکه رایانه ای به یکدیگر مرتبط می‌گردند .

11-2- مسئولیت راه‌اندازی و اجرای بانک اطلاعات تخصیص آب در سازمان بعنوان بانک اطلاعات مرکزی، به عهده دبیرخانه کمیسیون و در شرکتها به عهده دبیرخانه کمیته شرکت خواهد بود.

11-3- کلیه شرکت‌ها مکلفند براساس ساختار تعیین شده برای بانک‌های اطلاعاتی، اقلام اطلاعات مورد نیاز را تهیه، ذخیره سازی و پردازش نموده و امکان انتقال آنها را به سازمان فراهم نمایند.

فصل سوم: ساز و کار عمل و نحوه گردش کار تخصیص آب

ماده 12- کمیسیون با توجه به پیشنهاد کمیته‌ها و بر مبنای مدارک و مطالعات موجود و با رعایت سیاستها و استراتژیهای توسعه منابع آب کشور به شرح زیر اقدام خواهد نمود:

الف) سقف آب زیرزمینی قابل تخصیص برای هر یک از محدوده‌های مطالعاتی واقع در محدوده عمل هر شرکت آب منطقه‌ای به تفکیک محدوده‌های آزاد و ممنوعه را بر اساس مطالعات بیلان منابع آب برحسب نوع مصرف برای مجموع محدوده‌های مطالعاتی (از جمله نیازهای مشمول ماده 12 آئین‌نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب) برای دوره‌های زمانی مشخص تعیین و به شرکتها ابلاغ می‌نماید. هر گونه تغییر در سقف‌های ابلاغی موکول به بررسی بیلان بهنگام منابع آب زیرزمینی خواهد بود.

تبصره 1: برای محدوده‌هایی که بطور مشترک در محدوده عمل دو یا چند شرکت قرار می‌گیرند، سهم هر یک از شرکتها توسط کمیسیون تعیین و ابلاغ می‌گردد.

ب) در مورد آبهای سطحی حوزه‌های آبریزی که سطح آنها در محدوده عمل بیش از یک شرکت قرار گرفته، کمیسیون با در نظر گرفتن موارد ذیل:

- منابع آب قابل تنظیم طرحهای توسعه منابع آب که ترتیب آن در ماده 19 دستورالعمل مشخص شده است.

- منابع آب ناشی از انتقالات بین حوزه‌ای

متناسباً و تدریجاً سهم هر یک از شرکتها را از آبهای مازاد تعیین و برحسب نوع مصرف برای دوره‌های زمانی مشخص به شرکتها ابلاغ می‌نماید.

ج) در مورد رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک نیز سهم تخصیص آب در محدوده عمل شرکتها با توجه به پروتکل‌ها و قراردادهای موجود بین دولت جمهوری اسلامی ایران و کشورهای همسایه و با در نظر گرفتن بند «ب» فوق تعیین و برحسب نوع مصرف برای دوره‌های زمانی مشخص، به شرکتها ابلاغ می‌شود.

د) تخصیص از آبهای سطحی رودخانه‌هایی که حوزه آبریز آنها کاملاً در محدوده عمل یک شرکت قرار دارند با پیشنهاد کمیته شرکت پس از تأیید سقف آب قابل تخصیص توسط کمیسیون با رعایت ضوابط و مقررات و سهم مصارف مختلف انجام می‌گیرد.

تبصره 2: در خصوص تقاضاهای کمیته شرکتها برای جابجایی تخصیص بین مصارف مختلف، همزمان با تعیین میزان آب قابل تخصیص، بررسی و اقدام می‌گردد.

ماده 13- شرکتها با رعایت ملاحظات ذیل و در چارچوب اختیارات قانونی خود پرونده متقاضیان را مورد بررسی قرار داده و مطابق مقررات جاری نسبت به صدور پروانه بهره‌برداری اقدام می‌نمایند.

- آئین‌نامه اجرایی بهینه‌سازی مصرف آب در بخش کشاورزی
- ملحوظ نمودن نیازهای آب شرب و صنعت و سایر مصارف در درازمدت براساس استانداردهای معمول و مصوب
- ملاحظه توسعه و نیازهای آبی آب در هر منطقه
- آئین‌نامه عملیاتی واگذاری اشتراک آب
- لحاظ نمودن دستورالعمل و آئین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران و بخشنامه‌های مربوط
- رعایت بخشنامه‌هایی که در قالب آئین‌نامه اجرایی ماده 63 قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (واگذاری حق برداشت جدید آب و شیوه‌نامه‌های مربوط) صادر شده‌اند.
- اطمینان کامل از عدم آلودگی منابع آب ناشی از آبهای برگشتی از مصرف
- رعایت مسائل زیست محیطی برای حفظ اکوسیستم‌های آبی
- سایر بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط

ماده 14- از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل و با رعایت کامل مفاد آن، پرونده متقاضیان برای رسیدگی به سازمان ارسال نخواهد شد و بدین ترتیب دستورالعمل نحوه اجرای ماده 12 آئین‌نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب موضوع نامه شماره 2235/204/505 مورخ 1364/2/23 و ماده 4-51 آئین‌نامه عملیاتی واگذاری اشتراک آب موضوع نامه شماره 75370/3652/10 مورخ 1375/6/10 لغو می‌گردد.

ماده 15- معاونت برنامه‌ریزی سازمان ضمن نظارت دقیق بر عملکرد شرکتها هر شش ماه یکبار گزارشی از عملکرد شرکتها در زمینه رعایت سقف تخصیص منابع آب و سایر مفاد این دستورالعمل را تهیه و به کمیسیون ارائه خواهد نمود. کمیسیون بر اساس عملکرد شرکتها در خصوص تداوم تفویض اختیارات و یا اصلاح آن تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود.

ماده 16- شرکتها مکلفند که کلیه اطلاعات مربوط به پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده را بر طبق فرمت‌هایی که توسط کمیسیون تعیین خواهد شد در بانک‌های اطلاعاتی خود ذخیره نموده و آنها را به بانک اطلاعاتی سازمان منتقل نمایند.

ماده 17- کمیته شرکتها مکلفند برای کنترل امر تخصیص، پروانه های بهره برداری را با سقف های تخصیص ابلاغ شده بطور مستمر تطبیق و در اجرای کار نظارت نمایند.

ماده 18 - شرکتها تنها در محدوده سقف تخصیص های صادره می توانند برای متقاضیان پروانه بهره برداری صادر کنند و موظف به رعایت موارد زیر هستند :

الف - شرط صدور پروانه بهره برداری برای اشخاص حقیقی یا حقوقی منوط به وجود سهمیه تخصیص آب می باشد.

ب - بعد از صدور پروانه بهره برداری، حجم سالیانه بهره برداری با نوع مصرف مشخص شده در پروانه از هر جهت تطبیق داده شود. در صورت تغییر نوع مصرف و یا بلا استفاده ماندن آب یا تجاوز از پروانه حسب مورد براساس مقررات رفتار شود.

ج - آبهای بدون استفاده یا مازاد بر مصرف دارنده پروانه یا آبهایی که بوسیله دارنده پروانه مورد بهره برداری قرار نگرفته و یا به علل قانونی پروانه بهره برداری آنها لغو شده باشد توسط کمیته شرکت مورد بررسی قرار گرفته و در مورد آنها اتخاذ تصمیم خواهد شد.

ماده 19 - با توجه به اثرات اجرای طرحهای تأمین آب در ایجاد تغییر در بیلان آبی پائین دست ضرورت دارد شرکتها اقدامات زیر را انجام دهند :

الف - به هنگام شکل گیری طرح مورد نظر یا مطرح شدن آن برای اولین بار، گزارش توجیهی لازم تحت عنوان گزارش شناخت را تهیه و جهت اخذ موافقت اصولی کمیسیون و فراهم کردن فرآیند اجرای طرح به دبیرخانه کمیسیون ارسال نمایند.

ب - ضروری است در فرآیند مطالعات طرح، اثرات اجرای طرح بر حقایقها و تأسیسات پائین دست دقیقاً مورد توجه قرار گیرد.

ج - گزارش برنامه ریزی منابع آب طرح پس از خاتمه مطالعات مرحله اول که متضمن سیمای تخصیص آب به مصارف مختلف در وضعیت موجود و پیشنهاد برای آینده جهت مصارف مختلف باشد را پس از تصویب در کمیته شرکت، جهت بررسی و صدور موافقت برای کمیسیون سازمان ارسال نمایند.

د - در مورد طرحهای در دست بهره برداری ضروری است وضعیت موجود با اهداف اولیه طرح تطبیق داده شده و نتیجه با ذکر مغایرتهای احتمالی به کمیسیون جهت اطلاع ارسال شود.

هـ : در مورد طرحهای در دست اجرا که تاکنون موافقت کمیسیون را دریافت ننموده اند ضروری است اهداف نهایی طرح به همراه منابع تخصیص یافته به مصارف گوناگون جهت اطلاع به کمیسیون ارسال شود .

تبصره : بررسی منابع آب قابل تنظیم طرحهای موضوع این ماده در کمیسیون و اتخاذ تصمیم برای اختصاص به مصارف مختلف با حضور معاونت طرح و توسعه سازمان صورت خواهد گرفت .

ماده 20- با توجه به اهمیت و حساسیت مدیریت منابع آب در کشور مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل در سطح ملی به عهده معاون امور آب / مدیر عامل سازمان مدیریت منابع آب ایران و در مناطق با مدیران عامل شرکتهای ذیربط می باشد.

ماده 21- این دستورالعمل در سه فصل و 21 ماده و 5 تبصره تنظیم و ابلاغ گردیده و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء است.

حیب ا... بیطرف

وزیر نیرو